

MOSZ-javaslatok a veszélyhelyzet miatti károk enyhítésére

Nagy Tamás, a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének elnöke március 18-án levélben fordult Nagy István agrár-miniszterhez, amelyben a koronavírus-járvány miatt kialakult helyzetben a szervezet által indokoltnak tartott intézkedéseket összegezte. Az elnök azt írta: meggyőződésünk, hogy az országnak az az érdeke, hogy a mezőgazdasági termelés minden körülmények között fennmaradjon, és hogy a munkálatok a lehető legkisebb törést szenvedjék el. Nagy Tamás arról is biztosította a minisztert, hogy a MOSZ tagszervezetei mindent megtesznek annak érdekében, hogy az állatállományt megóvják és a mezőgazdasági munkákat időben és szakszerűen elvégezzék.

Nagy Tamás a levélben leszögezte: tisztában vannak vele, hogy a koronavírus elleni védekezésben a munkavállalók, a vidéki lakosság életének megóvása a legfontosabb, és erre való tekintettel tesznek javaslatot a járványvédelem és a mezőgazdasági termelés fenntartásának összehangolására, valamint az óhatatlanul bekövetkező gazdasági visszaesés következményeinek enyhítésére.

Az elnök kitért rá, hogy az agrárpolitika egyes intézkedései kapcsán voltak, vannak, és úgy gondolja, lesznek is viták, ám meggyőződésük, hogy ebben a helyzetben félre kell tenni a vitákat. Ezt a törekvést jelzi, hogy a javaslataikat kizárólag az ágazat érdekeinek figyelembe vételével állították össze. Nyilvánvaló továbbá, hogy ez a helyzet a költségvetés mozgásterét is szűkíti. Erre való tekintettel a javaslatokat úgy fogalmazták meg, hogy a beavatkozások jelentős része az európai uniós források hatékony felhasználásával legyen megvalósítható.

„Alapvető törekvésünk, hogy a mezőgazdasági termelés fenntartása mellett a lehető legnagyobb mértékben őrizzük meg a munkahelyeket, segítsük a falu közösségét. Erre való tekintettel tagjainkat tájékoztatjuk kezdeményezéseinkről, és egyidejűleg felkérjük őket arra, hogy mindent tegyenek meg dolgozóik egészségének megóvása érdekében. Tartsák fenn a jelenlegi foglalkoztatottsági szintjüket, megfelelő érzékenységgel és megértéssel kezeljék az egyéni élethelyzetekből adódó problémákat. Azt is kérjük tagjainktól, hogy az eddig tanúsított társadalmi felelősségvállalásuk keretében, lehetőségükhöz képest nyújtsanak segítséget lakóhelyük közösségeinek, segítsék a veszélyhelyzet miatt a falvakban előállott problémák megoldását” – fogalmazott Nagy Tamás a miniszterhez írt levelében. A követezőkben változtatás nélkül közöljük a MOSZ levelét.

„A mezőgazdasági üzemek folyamatos működéséhez szükséges, azonnali beavatkozást igénylő ügyek

❶ Logisztikai – elsősorban szállítási – problémák miatt több termékkör, például tej, pecsenyebárány, bor, szója, melasz esetén már most szállítási, illetve beszerzési nehézségek léptek fel. Leálltak a gabonakiszállítások, sok termelő jelentős – részben vagy teljes egészében már eladott, de a helyszínen tárolt – készlettel rendelkezik. Amennyiben az áruforgalom huzamosabb időre megbénul, raktározási nehézségek léphetnek fel az új termés betakarításakor. Az állattenyésztők nem tudnak szóját vásárolni (van olyan szállító, amely már árat sem ad meg a szójára) és a már leadott megrendelések teljesítése is bizonytalan. A jellemzően olasz piacra – húsvéti időszakra – nevelt bárányok kiszállítása akadozik, a karantén intézkedés bevezetésével teljesen leállhat. Rövid időn belül nehézségbe ütközhet a növényvédő szerek, műtrágyák, premixek, vetőmagvak beszerzése is. Az áruszállítás megbénulása beláthatatlan következményekkel járna.

Javaslat: soron kívül tegyék egyértelművé azt a jogi szabályozást, hogy az élelmiszerek, mezőgazdasági termékek, mezőgazdasági tevékenységhez szükséges, nélkülözhetetlen inputanyagok szállítását végző gépjárművezetők (megfelelő óvintézkedések mellett) mentesülnek a karantén alól.

❷ A mezőgazdasági termelés nem állhat le, nem lehet szüneteltetni, vagy elhalasztani az aktuális munkafolyamatokat. A termeléshez szükséges munkaerő biztosítása komoly kihívások (gyerekfelügyelet miatti távollét, hatósági karantén stb.) elé állítja a munkaszervezést.

Javaslat: a mezőgazdasági munkálatok kapjának részleges felmentést a Munka Törvénykönyve (Mt.) 97. § (4) és (5) bekezdése alól. Kerüljön felfüggesztésre a munkaidő-beosztás írásbeli előzetes

közlésének kötelezettsége, valamint tegyék lehetővé, hogy a munkaidő-beosztás a munkavégzés napján is módosítható legyen. A munkálatok kapjanak részleges felmentést az Mt. 104. § (4) bekezdése alól, így az osztott munkaidőben, megszakítás nélküli, többműszakos, illetve idényjellegű tevékenység esetében a napi pihenőidő minimális, 8 órás tartama korlát nélkül alkalmazható legyen a krízis ideje alatt, és hatósági bejelentéssel egyidejűleg ügyelet, illetve készenlét a ledolgozott munkaidőre való tekintet nélkül, az egészséges munkavégzés körülményeinek biztosításával egyedileg és egyéb korlátok nélkül elrendelhető legyen.

Az egyszerűsített foglalkoztatás keretében létesített alkalmi munkaviszonyhoz kapcsolódó korlátok, mint például a létszámkorlát, a legfeljebb öt egymást követő naptári napi, és az egy naptári hónapon belül összesen legfeljebb tizenöt naptári napi időkorlát, kerüljenek feloldásra. Mind az idényjellegű, mind az alkalmi jellegű munkaviszony esetén kerüljön eltörlésre az évenkénti időkorlát is 2020-ra. A munkavállalói távollét jogi státuszának rendezése érdekében a kormányzat mielőbb adjon ki a távollét ügyeit megnyugtatóan rendező állásfoglalást.

❸ A termelők likviditásának biztosítása jelen helyzetben alapvető fontosságú. Ennek érdekében banki intézkedésekre és a termelői támogatások azonnali kifizetésére is szükség van. Az egységes kérelemben igényelt terület- és állatalapú támogatásaihoz több termelő a mai napig nem jutott hozzá. Ez különösen a vis maior-al és változásvezetési kérelmekkel érintett termelők esetén tipikus.

Javaslat: gyors intézkedéssel a területalapú támogatások (SAPS, zöldítés, AKG, ÖKO, Natura 2000 stb.) legalább a nem vitatott mértékig azonnal kerüljenek kifizetésre. Ugyanígy az állatalapú támogatások – termeléshez kötött, VP-s állatjóléti

– kifizetése is haladéktalanul történjen meg. Fel kell gyorsítani VP-s beruházási támogatások kifizetési kérelmeinek elbírálását és kifizetését is.

Az NHP-ra – az MNB javaslatának megfelelően – azonnali hatállyal törlesztési moratórium kerüljön meghirdetésre.

❶ Magyarországról a termelők és feldolgozók is nagy mennyiségben szállítanak nyers, illetve feldolgozott tejet Olaszországba. Ezek a szállítások akadnak, a közeljövőben akár le is állhatnak. Emiatt a termelők elveszítik az értékesítési csatornájukat, belpiaci értékesítési lehetőséget kell keresniük. Ez nyomást helyez a hazai tejpiacra, ami a termelői árak jelentős csökkenését okozhatja.

Javaslat: a minisztérium – élve az új jogi lehetőségeivel – szervezze meg a belpiacra ragadt tej átvételét, a hazai piacra kerülő plusz tej mennyiség tartós terméké történő feldolgozásához nyújtson támogatást a tejfeldolgozók számára.

❷ A kialakult helyzet kapcsán várhatóan egyre gyakoribbá válnak azok az esetek, amikor a szállítók nem tudják teljesíteni az előre kifizetett megrendeléseket. A termelőknek az előre kifizetett vételár vonatkozásában áfafizetési-kötelezettsége keletkezik.

Javaslat: ha vis maior-ra való hivatkozással nem kerül sor a teljesítésre, kerüljön felfüggesztésre az áfafizetési-kötelezettség.

❸ Közleg a mérlegmegállapító közgyűlések (taggyűlések) időpontja, amelyre a vonatkozó jogszabályok alapján valamennyi tagot (részvényt) meg kell hívni. A koronavírus miatt kialakult helyzetre tekintettel ezeket a gyűléseket össze sem lehet hívni. Ez azt eredményezi, hogy a vállalkozások nem tudnak eleget tenni azon törvényi kötelezettségüknek, hogy a mérleget a legfőbb szerv hagyja jóvá.

Javaslat: a mérlegeket jóváhagyás nélkül is be lehessen nyújtani, a jóváhagyásra a veszélyhelyzet megszűnését követő 45 napos határidő kerüljön előírásra. (Az e miatt felmerülő esetleges módosításokra adójogi következmények nélkül kerülhessen sor.)

❹ A munkaszervezés változása és az állategészségügyi problémák miatt indokolt a mezőgazdaságban/állattenyésztő telepeken a munkahelyi étkeztetés kedvezményes feltételeinek újbóli megteremtése.

Javaslat: meg kell teremteni a munkahelyi étkeztetés adómentességét, első, gyors lépésként – miniszteri intézkedéssel, járványvédelmi okokra való hivatkozással – legalább az állattartó telepeken dolgozó munkavállalók számára biztosított munkahelyi étkeztetés adómentességét kell biztosítani.

❺ Egy esetleges lakhelyelhagyási tilalom bevezetése korlátozhatja a mezőgazdasági munkák időben történő elvégzését. Ez helyrehozhatatlan károkhhoz vezethet.

Javaslat: lakhelyelhagyási tilalom elrendelése esetén egyidejűleg biztosítani kell a mezőgazdasági gépek mozgathatóságához, a termelésirányításhoz, az

állattartó telepek működtetéséhez szükséges menességek megadását.

❻ A bevezetett korlátozó intézkedések miatt a normál üzem fenntartásához kevesebb munkaerő áll rendelkezésre – a számuk a jövőben még tovább csökkenhet –, így a megnövekedett adminisztrációs tevékenység végrehajtására kisebb erőforrás áll rendelkezésre.

Javaslat: a terhek csökkentése érdekében indokoltnak tarjuk egyebek között az online számlázás bevezetésének elhalasztását, az energetikai szakreferens alkalmazására vonatkozó kötelelem eltörlését, az adóbevallások határidejének felülvizsgálatát.

A mezőgazdasági teljesítmény visszaesésének mérséklésére vonatkozó javaslatok

❶ Beruházásösztönzés

Annak érdekében, hogy a más nemzetgazdasági ágakban elkerülhetetlennek látszó visszaesés a mezőgazdaságot minél kisebb mértékben sújtsa, beruházásösztönző intézkedések bevezetésére van szükség. Ennek részeként:

– meg kell becsülni a vidékfejlesztési program vizsamaradó forrásait, ennek terhére soron kívül nemzeti kockázatvállalás mellett beruházási támogatásokat kell meghirdetni. A gyors és hatékony forrásfelhasználás érdekében a 80–20%-os szabályt fel kell függeszteni, az 5 éves foglalkoztatási kötelezettség alól felmentést kell adni a pályázóknak;

– a VP jogcímeihez kapcsolódó fellebbezések, jogorvoslatok elbírálását fel kell gyorsítani;

– a bizottsági tervezet tükrében azonnal el kell kezdeni a 2021-es átmeneti év szabályaira vonatkozó hazai egyeztetést. Akár nemzeti kockázatvállalás mellett is, a VP keretében várhatóan rendelkezésre álló 416 millió eurós keretösszeg felhasználásáról dönteni kell. Meg kell kezdeni a pályázatok kidolgozását, különös tekintettel a fejlesztési jogcímekre, valamint a lejáró intézkedésekre (AKG, Öko). (A 80–20%-os szabályt és az 5 éves foglalkoztatási kötelezettséget ez esetben is fel kell függeszteni.) Ezzel elkerülhető lenne a beruházási színvonal drasztikus visszaesése;

– kezdeményezni kell a Bizottságnál, hogy a 2020. évi uniós támogatásokra emelt összegű előleg (legalább 80%) legyen fizethető;

– a kialakult helyzetre való tekintettel el kell érni a Bizottságnál, hogy 2021-ben mindenképp legyen lehetőség az átmeneti nemzeti támogatások (ÁNT) folyósítására.

❷ Munkahelyek megtartása

A mezőgazdaságban foglalkoztatott munkavállalók megőrzése alapvető fontosságú, ennek érdekében: – a jelenleg működő foglalkoztatási támogatási konstrukciókat (bértámogatás, bérköltség támogatás, munkahelymegőrző támogatás, munkába járáshoz kapcsolódó csoportos személyszállítás támogatása, munkába járással összefüggő terhek

csökkentését célzó helyközi utazás támogatása) ki kell terjeszteni az agrárgazdaságra is. Ennek érdekében kezdeményezni kell ezen jogcímek notifikációját az Európai Bizottságnál;

– javasoljuk kiterjeszteni a 2019-ben elindult munkásszálló építési programot a mezőgazdasági vállalkozásokra is, mivel ezzel enyhíthetők lennének a vidéki munkaerő helyben tartását nehezítő lakhatási problémák.

❸ Kiszámíthatóság, termelői bizalom erősítése, jóvedelembiztonság megteremtése

A termelőknek ezen bizonytalan időszakban – amit a koronavírus hatásai mellett egyéb tényezők is (pl. ASP) növelnek – szükségük van néhány olyan intézkedésre, illetve kinyilatkoztatásra, ami a jövőbeli tevékenységük fenntartásához, ezen időszak átvészeléséhez segítséget ad. Ezért:

– minél hamarabb társadalmi egyeztetésre kell bocsátani a jövedelemstabilizálási eszköz bevezetéséről készült tervezetet, meg kell teremteni a feltételeit, hogy 2021-től elinduljon ez a kockázatkezelési eszköz;

– át kell tekinteni a szerződéses kapcsolatokat hazai rendszerét, a termelői kiszolgáltatottság csökkentése érdekében erősíteni kell a termelők pozícióját (pl. fizetési határidők), ösztönözni kell az összefogást;

– az ágazat teljesítményének meghatározó hányadát előállító termelői kört tart bizonytalanságban a capping várható új uniós szabályozása. Ezt a bizonytalanságot oldhatná és a munkahelyek megőrzését segítené elő, ha kinyilatkoztatásra kerülne a kormányzat részéről az unió által engedett maximális mértékű munkabér-kompensáció alkalmazása. Erre a beruházások felpörgetéséhez feltétlenül szükséges, kiszámíthatóbb jövőkép megteremtése miatt is szükség lenne;

– a szállítási problémák, valamint az olajárcsökkenés következtében a növényi termékek ára zuhan, miközben logisztikai problémák miatt az inputanyagok egy részének az ára meredeken emelkedik. Ez kettős prés alá helyezi a termelőket. Az input- és feldolgozóanyag-árak alakulását szoros monitoringozás alá kell vonni, indokolt esetben, átmenetileg, hatósági maximált árat kell bevezetni. A spekulatív ármozgások visszaszorítása érdekében ezen opció alkalmazásának lehetőségét meg kell ismertetni a nyilvánossággal;

– a földforgalmi törvény a földek használata kapcsán személyes megjelenést igénylő hatósági előírást is tartalmaz. Ez, tekintettel a bevezetett korlátozásokra és ajánlásokra, sok esetben kivitelezhetetlen. Annak érdekében, hogy a földhasználatban ne következzen be törés, az idei évben lejáró földbérletek (amennyiben még nincs új bérlet, vagy a tulajdonos nem önmaga kívánja használni) automatikusan hosszabbodjanak meg ez év végéig.”

H. Gy.